

המבט הפנימי

מאורעות הזמן מבעל בלבי משכן אבנה

מלחמה - אתחלתא דגאולה (מגילה יז ע"ב)

מְלַחֶמֶת עַמְלֶק

כתוב (במדבר כא, א) וַיִּשְׁמָע הַכְּנַעֲנִי מִלְּדַעְרֵד יֹשֵׁב הַנְּגֹב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דְּרֹךְ הָאֲתָרִים וַיִּלְחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב מִמֶּנּוּ שָׁבִי:

וכתב רש"י (שם) יֹשֵׁב הַנְּגֹב - זה עמלק, שנאמר (במדבר יג, כט) עמלק יושב בארץ הנגב. ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען, וכ"ו:

וַיִּשָּׁב מִמֶּנּוּ שָׁבִי - אינה אלא שפחה אחת: ופירש השפתי חכמים (שם) וז"ל השבי ששבו פה אינו אלא השבי ששבו ישראל מהם עכ"ל.

וכתב רש"י (שם) וַיִּשְׁמָע הַכְּנַעֲנִי - שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד וכו', כדאיתא בר"ה (דף ג.ג). ועמלק מעולם רצועת מרדות לישראל, מזומן בכל עת לפורענות: והיינו מזומן בכל עת למלחמה, ומהותו מלחמה.

ונקרא כְּנַעֲנִי כמ"ש רש"י (שם) מחז"ל" ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען עכ"ל. והיינו שצריך עצמו לכנען, והבן שאינו רק לשון כפשוטו, אלא צרוף לכנען.

וכתב הרמב"ם (מלכים פ"ה, ה"א) וז"ל ואי זו היא מלחמת מצוה זו מלחמת שבעה עממים, ומלחמת עמלק, ועזרת ישראל מיד צר שבא עליהם עכ"ל.

והבן שבמלחמה זו היה (מעין) כל ג' הללו. שבעה עמים - כי נדמו להם לכנען מחמת

א (ה.ה.) ועין במדבר רבה (חקת) וז"ל, דְּרֹךְ הָאֲתָרִים, התייר הגדול שתר להם את הדרך שנאמר (במדבר י) וארון ברית ה' נוסע לפניו וילחם בישראל. וע"פ המתבאר לעיל (המבט הפנימי 004) המלחמה כאן הייתה מכוחו של אור - וכן כידוע 'אהרן' קרוב ל'ארון', וכאשר "שמע שמת אהרן", כדלהלן.

ב ועין גיטין לח. וז"ל עובד כוכבים (שקונה) ישראל (פ'רש"י וז"ל כגון עבד זה דשייך במצות עכ"ל) מנלן, דכתיב: וישב ממנו שבי. עכ"ל. וע"ש פני יהושע (שם) וז"ל ואי משום דמשני הש"ס דיליף מוישב ממנו שבי התם נמי כבר פרש"י ז"ל בפירוש החומש דהאי שבי אינו אלא שפחה אחת וא"כ כל הסוגיא דהכא איירי מקנין העובד כוכבים בעבד כנעני ע"ש. וע"ע במהר"ם שיף שם, ודברי יהונתן (חקת).

ג וז"ל הגמ': וַיִּשְׁמָע הַכְּנַעֲנִי מִלְּדַעְרֵד, מה שמועה שמע - שמע שמת אהרן, ונסתלקו ענני כבוד, וכסבור ניתנה רשות להלחם בישראל.

ד ועין ר' עובדיה מברטנורא (על רש"י שם) שהרי עמלק מעולם רצועת מרדות לישראל ואין לך אומה ולשון שמתחלת בעצמה לקפוץ ולהלחם בישראל אלא עמלק. ע"ש

ה (מדרש אגדה חקת)

ו עין אבן עזרא (במדבר כא, א) וז"ל וַיִּשְׁמָע הַכְּנַעֲנִי מִלְּדַעְרֵד - אמרו הקדמונים שהוא סיחון, ונקרא הכנעני כי כל אמורי - כנעני. ע"ש. ועין מדרש תנחומא (חקת) "וַיִּלְחֶם בְּיִשְׂרָאֵל". עמלק היה, למה קראו כנעני, לפני שנאסרו ישראל להלחם עם בני עשו, שנאמר בהם "אַל־תִּתְּגַרְנוּ בָּם" (דברים ב ה), כשבא עמלק ונתגרה בם פעם ושתים, אמר להם הקדוש ברוך הוא אין זה אסור כבני עשו, אלא הרי הם ככנעניים.

המבט הפנימי

מאורעות הזמן מבעל בלבי משכן אבנה

מלחמה - אתחלתא דגאולה (מגילה יז ע"ב)

הלשון. מלחמת עמלק - כי היו עמלק. עזרת ישראל מיד צר שבא עליהם, והכא עמלק בא אליהם.

והנה עמלק בא להלחם בישראל ג' פעמים וי"א ב' פעמים. וז"ל הזוה"ק (ח"ב דף מד.) אמר ר' יהודה תרי זמני אגח קרבא עמלק בישראל חד הכא, וחד דכתיב (במדבר יד) וירד העמלקי והכנעני וגו' (שמות יז, ח) ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם עכ"ל. והכא (במדבר כא, א) לשיטות שהוא עמלק.

ובזה נעשה חזקה של מלחמה של עמלק עם ישראל.

וכל זמן שהיו עננים, עיקר אחיזת עמלק, במי שפלטו הענן, "וַיִּזְנַב בְּדָ"ם" מכת זנב", שאלו שפלטם הענן הם בבחינת 'זנב', אולם כאשר מת אהרן וסרו העננים, סר הכח המגן מפני עמלק ובא להלחם עם "כל" ישראל.

ובעומק יותר, כל זמן שהיו עננים מכח אהרן שמדתו שלום כמ"ש"א "אוהב שלום ורודף שלום", אזי כל הויתו סותר את עמלק, שכל הויתו של עמלק מלחמה, כנ"ל. אולם כאשר מת אהרן, וסר כח השלום, נמצא ונגלה מיד כחו של עמלק שמהותו מלחמה². ולכך במל' חמה זו בא על כולם, על "השלם", היפך שלום.

אולם אף שמלחמה זו עם עמלק היתה מלחמה על כלל ישראל כולו, על 'השלם', כי נסת' לק השלום, מ"מ כתיב "וַיִּשָּׁב מִמֶּנּוּ שָׁבִי", ואולם אינו שבי ממש, אלא שפחה אחת ששבו ישראל מהם, וחזרו ולקחו עמלק.³

¹ (במדבר כה, יח)

² לשון פסיקתא דרב כהנא (פיסקא ג) "וַיִּזְנַב בְּדָ"ם" (דברים כה, יח), היכה אותך מכת זנב.

³ עין ספרי (דברים פרשת כי תצא פיסקא רצו) "וַיִּזְנַב בְּדָ"ם כְּלֵהַנְּחָשִׁים אֶחָרִיד", מלמד שלא היה הורג בהם אלא בני אדם שנמשכו מדרכי מקום ונחשלו מתחת כנפי הענן.

⁴ וז"ל תרגום ירושלמי (במדבר פרשת חקת פרק כא פסוק א) מית אהרן גברא חסידיא די בזכותיה הוון ענני דיקרא מגיניו על ישראל. עכ"ל

⁵ (משנה אבות א, יב) הלל ושמאי קבלו מהם הלל ואמר הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום וכ"ו:

⁶ ויעין שפת אמת (חקת שנה תרנ"ו) וז"ל כשהי' אהרן קיים לא היו צריכין למלחמה כי הוא עמוד השלום. וע"ע (שם תרנ"ד) שמת אהרן ונסתלקו ענני הכבוד וסבר שניתן רשות להלחם בישראל. והכוונה שדור המדבר הי' פריסת סוכת שלום עלינו ולא הוצרכו למלחמה. וע"ע (שם תרמ"ז) בפסוק וישמע הכנעני דרשו חז"ל שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני הכבוד וניתן רשות להלחם כו'. מה שיחסו מלחמות אלו בכחו של אהרן וכ"ו, "בצל ידי כסיתיך" הוא בחי' אהרן הכהן וענני הכבוד והוא ליסוד ארץ היינו לקרב ולחבר בחי' ארץ לשמים, וזה הי' עבודת הכהן בקרבנות. (עין מבט הפנימי 004 ששורש הקרבנות הוא - שלום.)

⁷ מדרש אגדה (חקת) וז"ל לא לקחו מהם אלא שפחה אחת, ומשלחם היתה, שככה נאמר שבי מן השבי היתה עכ"ל. וע"ע רמב"ן (שם)

המבט הפנימי

מאורעות הזמן מבעל בלבי משכן אבנה

מלחמה - אתחלתא דגאולה (מגילה יז ע"ב)

והיינו שעמלק לא הצליח; לא בכלל ישראל, ולא באלו שהם בבחינת 'זנב'. אלא אך ורק בשפחה שבויה, והבן מאוד^י. ועין רע"ב^ט שם שהיא היתה קטנה בת י' שבי ר"ת שפחה בת י'. ועין פרי צדיק (דברים אות ב')^ט

והשורש לכך הוא שפחת אברהם 'הגר', שיצא ממצרים^י ונכנסה לישראל, אולם אח"כ שבה לגילולי אביה^י. וי"א שחזרה לאברהם, והיא קטורה^ט. כן עתידה שפחה זו לחזור לישראל. כי השתא מתן תורה לא היה בשלמות כי ע"י עמלק "רפו ידיהם מן התורה", ולכך כאשר עלה משה למרום, ושם נאמר בו (תהלים סח, יט) "שבית שבי" (עין שפת אמת חקת תר"ס^כ), לא היה שביה שלמה וחזר עמלק ולקחו שביה זו, אולם לעת"ל כשיוכרת עמלק תחזור שפחה זו לקדושה^כ.

^י ועין רבי אליהו מזרחי (חקת כא, א) וז"ל הוצרכו רז"ל לפרש כן, משום דקיימא לן: אין ישראל מנוצחים מהאויב, אלא בעת קלקולם לפני המקום וכי, לפיכך פירשו כאן, שלא מצאו בו קלקול, שהשבי ששבו פה אינו אלא השבי ששבו ישראל מהם עכ"ל. וע"ע ברמב"ן (שם).

^{טו} וז"ל (על רש"י חקת כא, א) עוד שמעתי אומרים שרואה דבר זה ממלת שבי שעולה בראשי תיבות שפחה בת י' כלומ' שפחה בת עשר שנים נוטריקון עכ"ל (וע"ע שם בדבריו שהוכיח שרק נשבה שפחה אחת ותו לא).

^{טז} וז"ל וקליפת עמלק בעצם הוא נגד תואר הלך שלא פעל עוד בשום גוון בפועל בהנפש רק התרשלות וקרירות. אמנם אחרי זה כשמת אהרן הכהן שהוא נגד בחינת חכמה שבקדושה אז היה הכח לעמלק להתלבש את עצמו בגוון של סיחון והיינו להכניס הקליפה במוח בחכמות זרים והוא נגד תואר אורח שכבר יש לו איזה שייכות במחשבה שנתפס במוח האדם. ולזה במלחמה הראשונה עמו לא היה לו שום שליטה על נפשות ישראל בפועל. וכאן נאמר וישב ממנו שבי שפחה אחת שיש לה קצת שייכות לקדושת ישראל על ידי חיוב מצוות שלה. וע"ש

^{יז} (בראשית טז, א) "שפחה מצרית ושמה הגר"

^{יח} עין רש"י (בראשית כא, יד) וע"ע (שם) ברבי אליהו מזרחי.

^{יט} פרקי דרבי אליעזר (פרק ל) וז"ל לאחר מיתתה של שרה חזר אברהם ולקח את גרושתו, שנאמר (בראשית כה, א) ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. עכ"ל

^כ (הה) ועין שמות רבה (יתרו) וז"ל אמר הקדוש ברוך הוא למשה לא נתנה לך תורה אלא בזכות אברהם שנאמר לקחת מתנות באדם, ואין אדם האמור כאן אלא אברהם, עכ"ל. מבואר שעצם ה'שביה' של משה היה מכוחו של אברהם.

^{כא} וז"ל, וישב ממנו שבי דרשו חז"ל שפחה אחת. דכ' עלית למרום שבית שבי. פי' דבקבלת התורה הוציאו בני"י כל הנ"ק שהיו בתוך האומות וז"ש ה' מסיני בא זרח משעיר למו כו' אותו החלק והצד אחיזה שיש לע' אומות בתורה. וע"ש

^{כב} ועין בזה"ק (ח"ג (דף קצג). וז"ל אוספו וחטו מה כתיב (במדבר כא) וישמע הכנעני מלך ערד, וכתוב וילחם בישראל וישב ממנו שבי (ועכ"ד) וכל זמנא דישאל תבין לאבוהון דבשמיא אינון נבזבזן (וכלא) יתהדר לגבייהו ואתחפין ביה ולזמנא דאתי כלא יתהדר דכתיב (דברים ל) ושב ה' אלהיך את שבותך וגו'. עכ"ל

